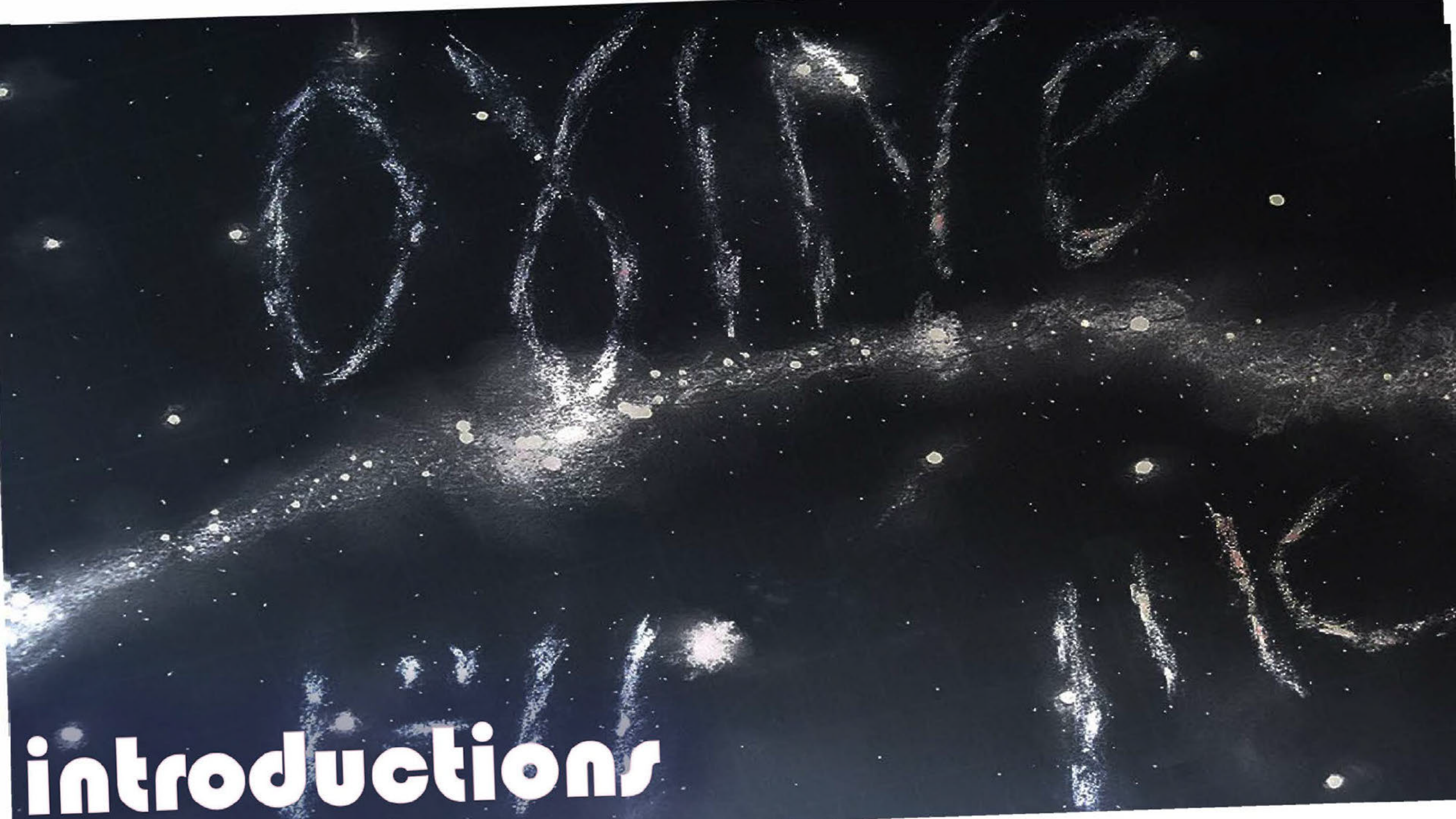

shme's vayn: how to build a yiddish social club

introductions

outline of workshop: what to expect

- 1. Background: Why a shmueskrazz?**
- 2. Local context: Berlin as a case study**
- 3. Shmues un vayn: An overview**
- 4. Lessons: Useful ingredients, mistakes to avoid**
- 5. Photos and videos**
- 6. Considerations for planning**
- 7. Questions for me**
- 8. Discussions questions for you**

background: why a shmueskayz?

- Accessible, zero-budget, grassroots format
- Living language
- Community, social component
- Dedicated Yiddish-speaking space
- Collective, peer-based learning
- Intergenerational
- Creates connections and leads to other initiatives
- Destination/incentive to learn

2. local context: berlin as a case study

Importance of local context

- Exists within ecosystem
- Not one size, fits all
- Build on past organizing efforts, collaborate with existing groups
- Impact on other projects: fills gap, reshuffles, fertile ground
- Cultivate more, deeper personal relationships
- Demographics → venues and scheduling
- Think global, act local: “Be the future you want to see for Yiddish”

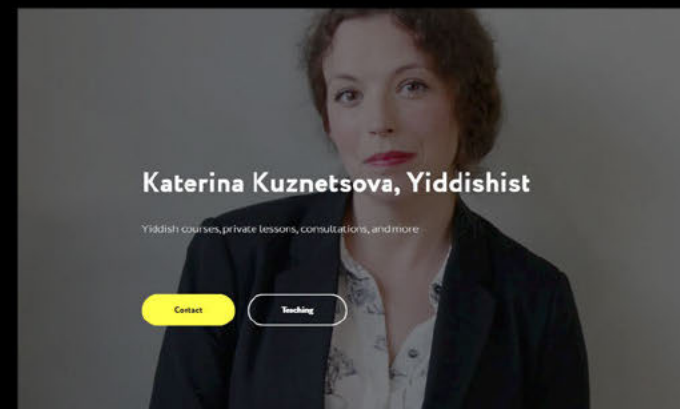
berlin is weird

- German language
- Holocaust history
- Tiny but visible Jewish minority: mostly “Berliners by choice” from ex-USSR, Israel, US
- Comparatively young
- Plenty of Yiddishists, no big Yiddish institutions
- DIY mentality: “Wild West of Yiddishland”

berlin: Yiddish ecosystem

yiddish education

מ
 יט יארן פֿאַרן אַנגלייגן „ידיש.בערלין“ ווי אַ גרופע אין
 2019 איז געווען פֿאַראַן אַ בערלינער ייִדיש־לייענקרײַז,
 וועלכן תל חברי־באָווסקי האָט געגרינדט אינעם
 פּויליש־דייטשן ביכערקראָם בוך|בונד. נאָך תלס אַוועקצו פֿון
 בערלין האָט עילי האַלפּערן ממשײך געווען מיטן קרייז איידער
 אַרנט בעק האָט אים, צום סוף, איבערגענומען אין 2016. ביז
 2020 האָט זיך געטראָפֿן אַ גרופּעלע ייִדיש־סט/קעס כּמעט יעדן
 זונטיק כּדי צו לייענען און דיסקוטירן ייִדישע ווערק, מערסטנס
 פּראָזע, פֿון כּלערליי שרײַבער/קעס.

leyen-, shmues-, shraybkrayz

א
 ייִדיש־בערלין פרעזענטירט:
 "די נײַסטע ייִדישע דיכטונג"
 מיט אַריגנאַלע ווערק פֿון:
 דזשייק שניידער
 קאַטערינאַ קוזנעצאָוואַ
 דזשאָרדן לי שניי
 אַרייַנפֿיר:
 אַרנט בעק
 שנאַפּהאַן
 בערלין קרייזבערג
 דרעסדענער שטראַסע 14
 2. נאָוועמבער 2022
 8 א"ז
 yiddish.berlin presents:
 "the newest yiddish poetry"
 featuring:
 jake schneider
 katerina kuznetsova
 jordan lee schnee
 introduction:
 arndt beck
 schnapphahn
 berlin kreuzberg
 dresdenerstr. 14
 november 2, 8PM

Einladung zum JIDDISCH-KONVERSATIONSKREIS

(Einführung mit sprachtheoretischen Erläuterungen, LV-Nr. 3135 L427)

Zu diesen Gesprächsrunden treffen sich Freunde des Jiddischen bereits seit 1997. Damit ist dies der älteste der im deutschen Sprachraum bestehenden akademischen Jiddisch-Konversationskreise. Es werden Kenntnisse über das Jiddische und seine Kultur ausgetauscht und vermittelt. Das Angebot richtet sich an Lernende ebenso wie an Muttersprachler, um auch den Austausch zwischen diesen beiden Gruppen zu fördern. Die sich ergebenden Konversationen sind fächerübergreifend von Bedeutung, da sprachliche, historische, literarische, psychologische, kulturelle und viele weitere Aspekte berührt und ausgeleuchtet werden.

YIDDISH BERLIN

presents

יידיש בערלין איז א חברה פון בערלינער קינסטלערס, וויסנשאפטלערס, איבערזעצערס, קולטור־טוערס און ליבהאבערס דעדיקירט צו יידיש – ווי א לשון, ווי אן אויסדרוק, ווי אן אמצאג, ווי א שטייגער לעבן.

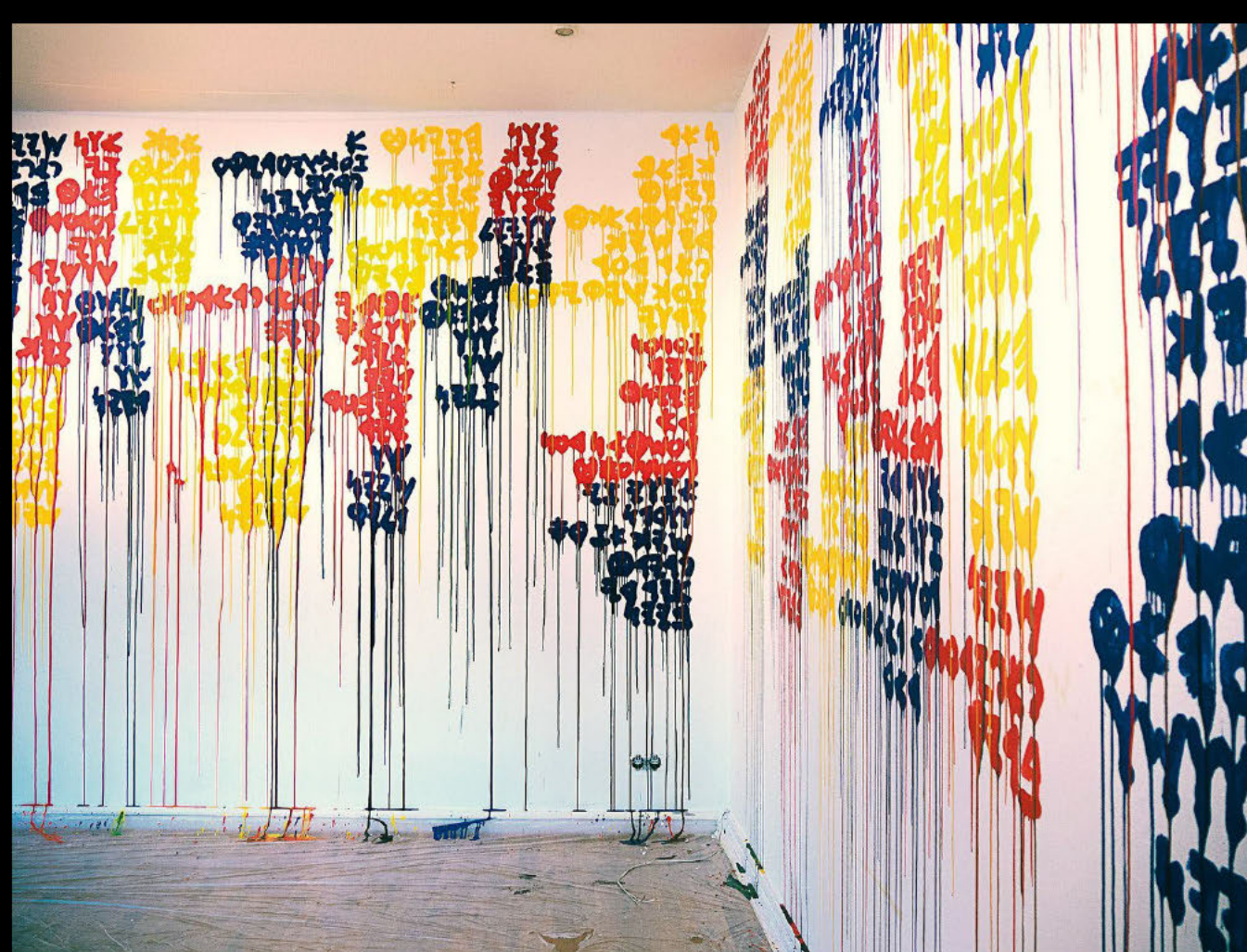
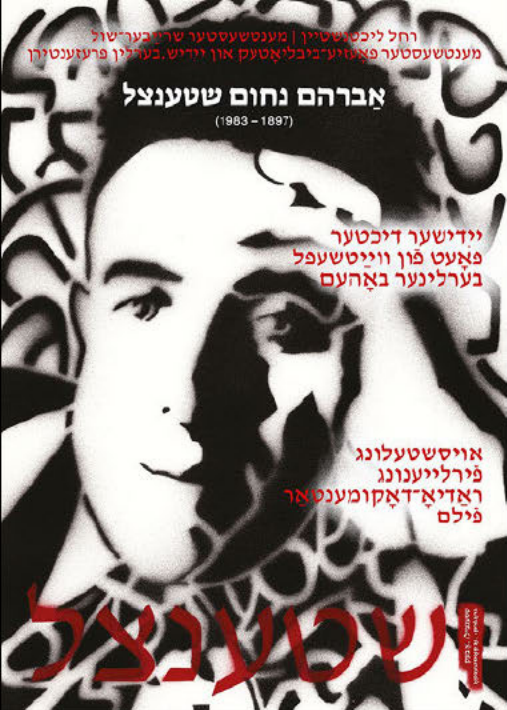
מיר ארגאניזירן טעמאטישע קונסט־אויסשטעלונגען, ליטערארישע אונטערנעמונגען, רעפערעטן, לייען און שמועסקרייזן, סאלאנגען, פילם־ווייזונגען און ווייטערע אקטיוויטעטן וועלכע האָדעווען די לעבעדיקע יידישע קולטור ווי אויך געדענקען און צעשפרייטן איר טייערע ירושה.

יידיש בערלין איז אן אָפּשפּראַך פון די יידישע קולטור־פּעסטיװאַלן ביי „שטעטל בערלין“ און מיר זענען פֿאַרט ענג פֿאַרבונדן מיט זיי.

YIDDISH BERLIN is a loose group of artists, scholars, activists, and enthusiasts based in Berlin and dedicated to Yiddish – as a language, as an expression, as a statement, as a way of life.

We organize thematic art exhibitions, literary events, talks, reading groups, conversation circles, salons, film screenings, and other activities that sustain living Yiddish culture and both remember and transmit its rich legacy.

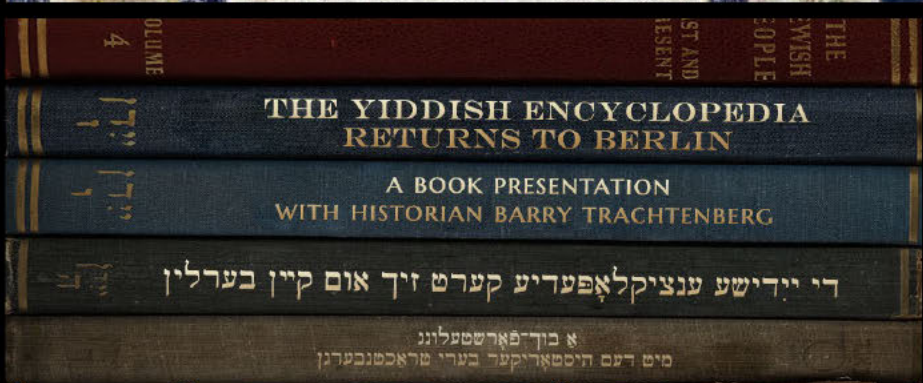
YIDDISH BERLIN grew out of the Yiddish cultural festivals of Shtetl Berlin, with which we maintain close ties.

וואַנט־מאַלעריי „מין פאָירענע בריק“
פֿון עלאַ פֿאַניזאַווסקי בערגלאַסאָן, 2019

art exhibitions

yiddish.berlin events

יאָר
צײַט
לײַכט

דניאל גאלאי
(פון תל-אביב)

איך

חנה
ראָזנפעלד

אַשן
עוואנס-שארמא
(פון לאַנדאָן)

first theatrical reading

באזוכט בערלינער יידישלאנד

קאבארעט-אווונטן ספרים ביכער
א פשרע יאטקע דעקאדיר-סטודיא
רעוואלוציאנערן שטיבלעך קלויזן
שלייקערס אייער און קעז

* באשטעלט א געפירטן טור *
מיט דזשיק שניידער

מוזיקאלישע צמישנשפילן פון
אסתר און יעקב מאסקאוויץ און נאך

VISIT BERLIN'S YIDDISHLAND

CABARET ACTS JEWISH BOOKS
KOSHER MEAT RECORD STUDIO
REVOLUTIONARIES PRAYER ROOMS
SUSPENDERS EGGS & CHEESE

* Guided tours by appointment only *
with Jake Schneider

Musical interludes featuring
Esther & Yankel Moscovitz and many more

מארק
קאוונאצק

דניאל
קאהן

קרעג
יודלמאן

משה
אלפערט

סאשא
לוריע

music scene

MAY 4-7 2023

SHTETL BuRLIN

THU 4 19-22 NK KLEZMER SESSION
OBLONOV

FRI 5 19-22 SHABES IN SHTETL
IZG

SAT 6 12-17 SHTETL WORKSHOPS
REFUGIO

SAT 6 19-22 DANCE PARTY: TANTSHOYZ
REFUGIO

SUN 7 13-17 SHTETL PUB CRAWL
NEUKÖLLN

SUN 7 19-22 FESTIVAL FINALE
UKRAINIAN-YIDDISH CONCERT PRACHTWERK

register at shtetlberlin.com

YIDDISH CULTURE FESTIVAL

© yanklworks

shtetl berlin festival

“kleznick”

monthly klezmer jams

NANA
SCHEWITZ

3 DECEMBER 2021

CHANUKAH SPECIAL!

jews!
jews!
jews!

LOLITA
VA VOOM

A MINORI-TEASE CABARET

סאשא
לוריע

נאנא
שעוויץ

“jews! jews! jews!” cabaret

role of german

- Most of us also speak German
- Comprehensibility is high
- Difficulties differentiating
- “Daytshmerish” is prevalent
- Modeling from advanced speakers

turnover

A dimly lit living room with a red sofa, a dining table with a striped tablecloth, and people in the background. The room is warm and cozy, with a lamp providing light. A chalkboard with the letters 'W.C.' is visible on the left.

- Many short-term Berliners (one semester to several years)
- Many of us travel frequently, sometimes for months on end
- Sustainability requires constant outreach
- Many Yiddish-speaking visitors passing through

geography

- Yiddish activities clustered in geographically eastern-central Berlin, especially Kreuzberg and Neukölln
- Public transportation, bikes
- Distance factor
- “Kieziness” (= laziness about leaving your neighborhood)

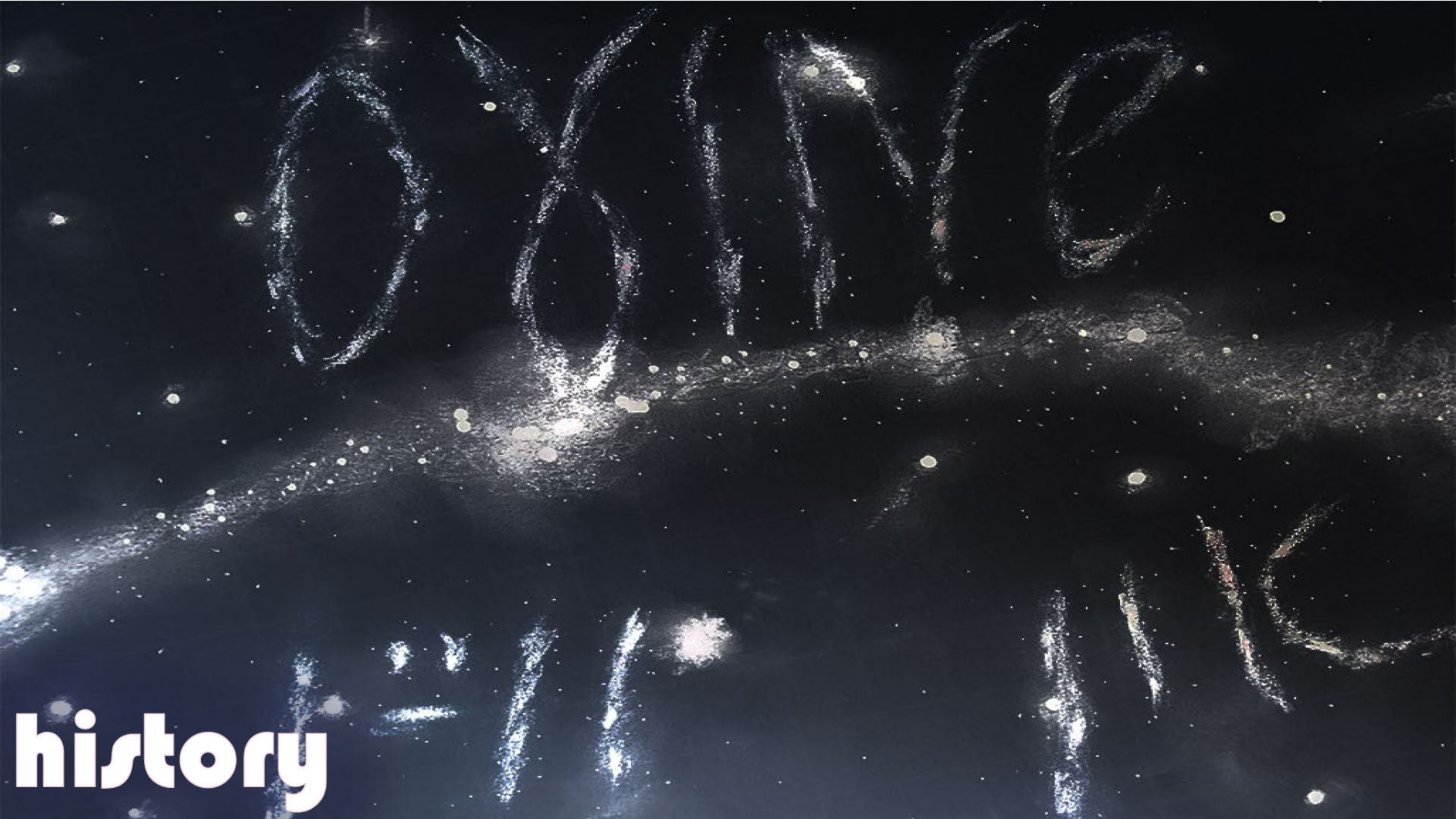

social life in berlin

- **“Stammtisch” format**
- **Relaxed bar and café culture distinct from better-known party scene**
- **Normal to “hang out” in public at different ages**
- **Drinking on a weeknight is more civilized. It’s common to drink a beer or two and leave it at that. Also common to order tea at a bar**
- **Stage of life differences (esp. for parents of younger children)**

3. shmues un vayn: an overview

history

Yiddish.Berlin

1/13/22, 1:39 PM

טײַערע ייִדיש־שטישע שחנים!

איך זוך געלעגנהײטן צו שמועסן אויף ייִדיש דאָ אין דער שטאָט און האָב געוואָלט בײַ אײַך פֿרעגן, צי זענען פֿאַראַן שוין שמועס־גרופּעס פֿאַר ייִדיש־רעדערס אין בערלין? אָדער אָפּשר וואָלט עס געווען מעגלעך צו אָרגאַניזירן אַן אומפֿאַרמעל טרעפֿן פֿנים־על־פֿנים (אװדא 2G)? איך קען נאָר אַ פֿאַר אַנדערע ייִדישאַיסטן דאָ, ווײַל איך האָב זיך געלערנט די שפּראַך אין גאַנצן אויף זום... לײַדער האָב איך אויך פֿאַרפֿעלט שטעטל־בערלין. אָבער איך האָב שטאַרק חשק צו מאַכן דאָיקע פֿאַרבינדונגען, אפֿילו בעת דער מגפֿה. בײַז באלד אָפּשר, דזשיק

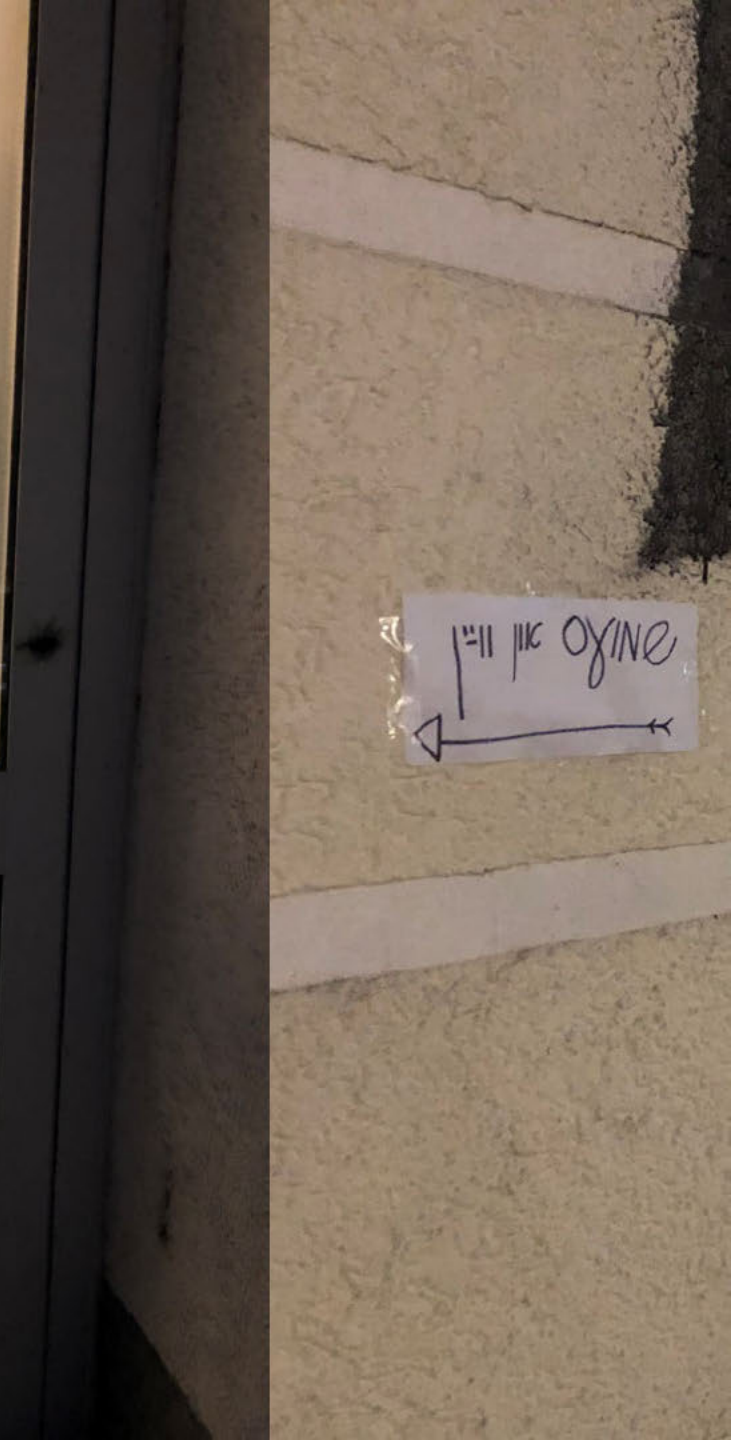
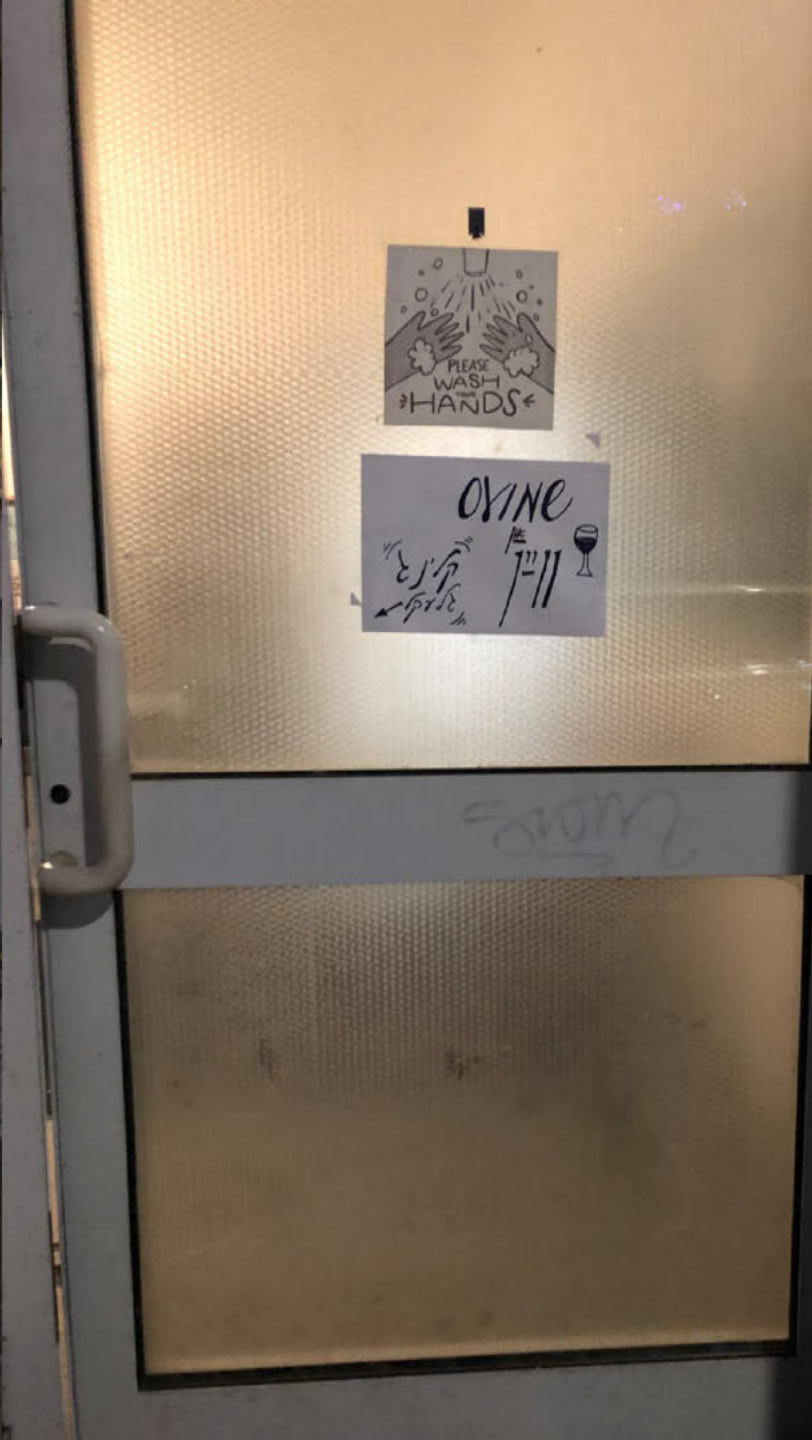
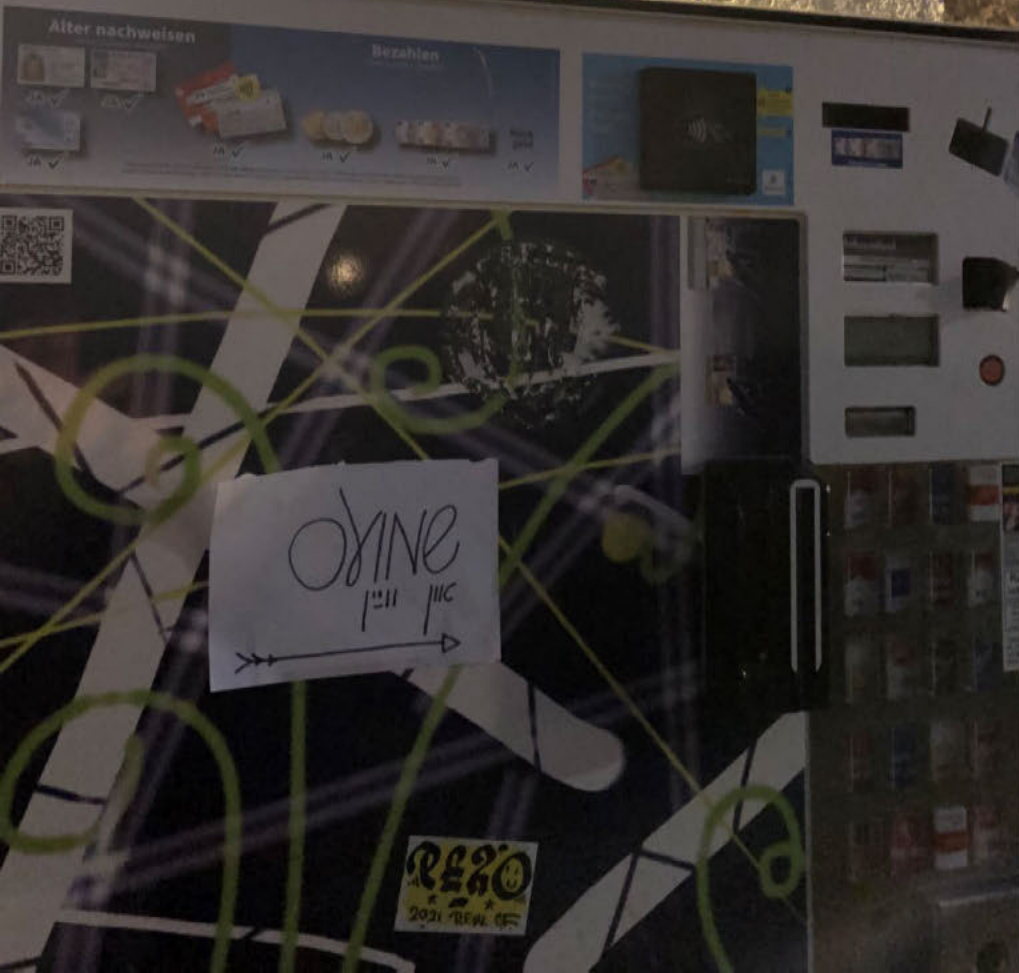
שלום עליכם! ברוכים הבאים.

ס'איז נאָך נישטאָ קײַן שמועס־גרופּע אין בערלין אָבער איך האָב שוין געטראַכט וועגן דעם. אויב דו ווילסט זי אָרגאַניזירן (ד.ה. געפֿינען אַן־אָרט), וועט עס זײַן ווענדערלעך

ייִדיש
בערלין

ס'איז דאָ גענוג ייִדיש־רעדערס אין בערלין 😊

ייִדיש
בערלין

17

THURSDAY, MARCH 17, 2022 AT 7 PM – 9 PM

Shmues and Wine \\\ שמועס און וויין

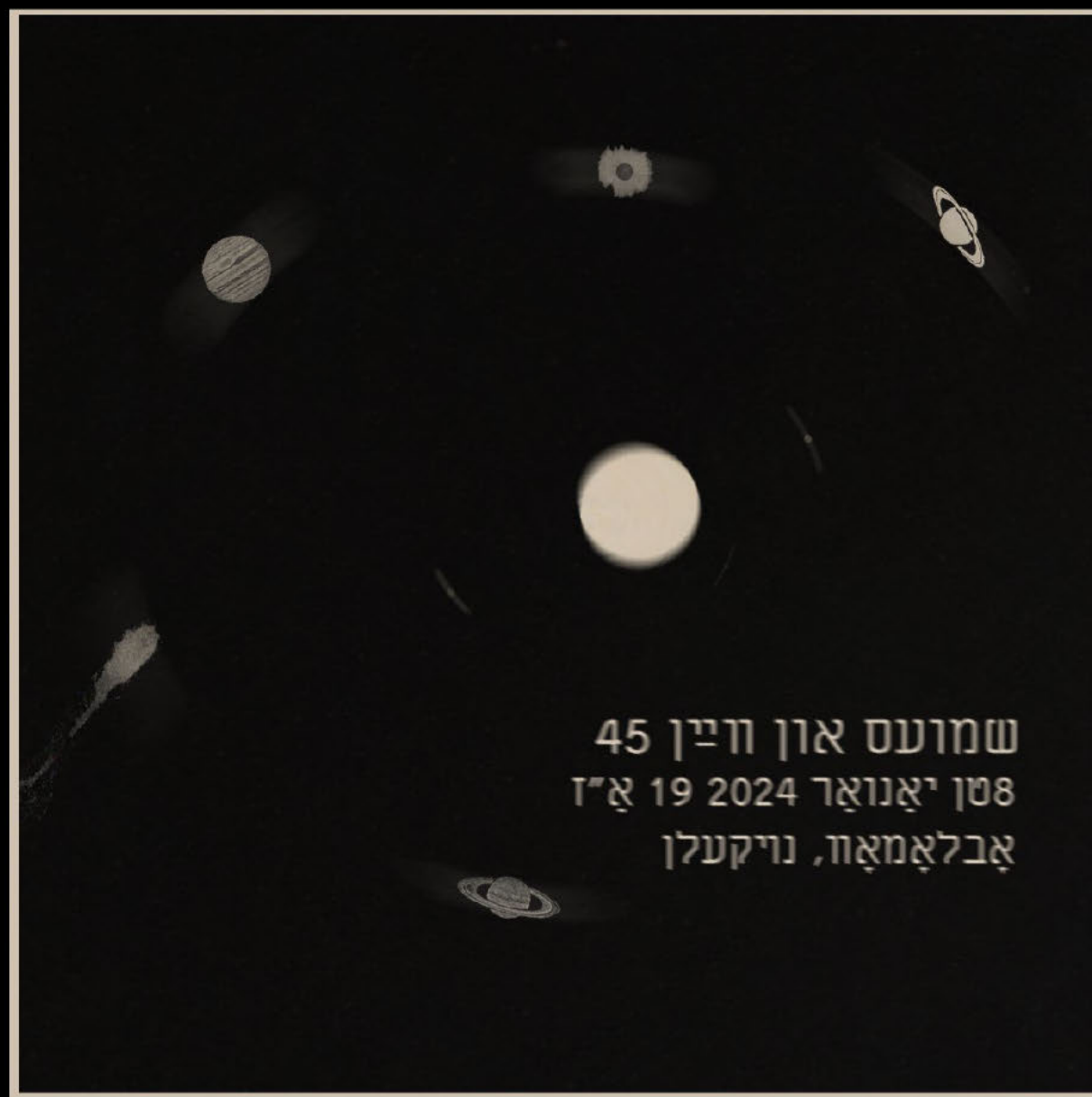
Berlin

Shmues and Wine \\\ שמועס און וויין

רעגיסטראציע-פאַרמאליאַר פאַר דער ערשטער טרעפּונג פון דער בערלינער שמועס-גרופּע וואָס וועט פאַרקומען 3 פעברואַר 19 אַ זייגער אין דעם „וויין-סאַלאָן“

Registration form for the first meeting of the Berlin Shmues group, that will take place on
"February 3 at 19.00 in "Wein Salon

שמעס און וויין

Created

3/17/2022 9:04 PM

Members (67)

format

- **Basics:**
 - Open-ended chatting
 - No set theme or schedule for the night
 - Yiddish only – can ask for words we don't know, someone else provides word or we look it up
- **Other elements:**
 - Dictionary on the table
 - Group photo (inspire FOMO)
- **Consistency:** recognizable with some variations
- **Sustainability:** keep it simple, not an overwhelming task

timing

- Typically 7 pm till around midnight on a weeknight at a bar
- No one's on time but me; people show up and leave throughout
- Vary which weekday, but roughly every other week
- Discrepancies in people's weekly schedules
- Lately more gatherings at other times and places
- Occasionally a short "shmues" before another event

MAY 7

SHTETL PUB CRAWL!

MUSIC! DRINKS! SING-ALONGS!
CHATS! POETRY! FUN STUFF!

13-14:30	Hangover Jam	OBLOMOV	Back Room	Lenaustr. 7
13-14:30	Yiddish Shmues	OBLOMOV	Front Room	
14:30-16	Yiddish Song Table	OBLOMOV	Front Room	
14:30-16	String Jam	LEBALTO		Hobrechtstr. 28
15-16:30	Tune Learning	GEIST IM GLAS		Lenaustr. 27
15:30-17	Big Jam	OBLOMOV	Back Room	

SHTETL BURLIN

special activities

Most common, often spontaneous:

- Singalongs with or without instruments
- Games: chess, Yiddish board games, 20 questions

More organized activities:

שדועס

און

ווי

אין

פיקניק

אין

וויקטאריע

פארק

ברענגט א נאש

אין א פלאש

אין א ליילעק -

אין א זיין פֿעלעק

19 יולי 2020

19 א זייגער

פוסט

סאללאן

לאמיר

זינגען, דערציילן,
שמועסן, פֿרעגן,
פֿירלייגען,
עסן, טרינקן,
אז"ו

דאָנערשטיק
דעם 21סטן אָפּריל

2 0 2 2

ביי לאַקאָ קעדאָש אין דער היים

זיי אַזוי גוט און מאַך אַ טעסט

קרומע לאַנקע

27 יוני

19:00 א"ז

מועס
בת
ווימען

ש

שתועס און וויין 39

זעסטן אקטאבער 2023

19 א"ז

קאכע פלום

נייקעלן

[מיט פיגורן צייכענעריי אינעם הינטער-ציהער]

Ami Hacham

שמועס און ווייזן - נוסח ניויארק

SHMUES UN VAYN NYC EDITION

FEBRUARY 21, 2023 7PM - THE BARLOW, 655 GRAND AVE BKLN 11238

communication

- Chat group
- Email
- Social media
- Personal reminders

Jake Schneider @Jausdschneider · Aug 31, 2023
בערלינערס און באזוכערס, שרייבט מיר פארן ארט
jakeschneider.eu/shmues-un-vayn/

לעצטער שמועס אין | Letster shmues in 2023
2023 Inbox x

Shmues un Vayn

to

Fri, Dec 8, 2023, 2:56 PM

Translate to English

טייערע פריינד,

א ליכטיקן חנוכה אלעמען! מיר טרעפן זיך צום לעצטן מאל אין 2023 דעם 20סטן דעצעמבער אויף „שמועס און וויין“ אין קאפע בילדערבוך (Bilderbuch) אין שענעבערג, 19 א"ז.

זאל זיין מער ליכט אינעם פינטטערניש.

הארציק,

דזשיק

שמועס און וויין

Abby, Adam DTD, Alec, Alexandra, Amel...

דער ערשטער שמועס אין 2024 וועט פאקומען מאנטיק דעם 8טן יאנואר אין אבלאמאוו (Oblomov), לענאוושטראסע 7 אין נויקעלן, פון 19 א"ז אן. איך קוק ארויס!

6:36 PM

promotion

- Digital flyers
- “Networking” at other Yiddish-related and Jewish gatherings
- Word of mouth (= momentum). Word gets around
- Email newsletters, occasionally Yiddish.Berlin FB or website

Yiddish.Berlin
April 29, 2023 · 🌐

שוין זייער באַלד, 4טן מײַן, הייבט זיך אַן דער פּעסטיוואַל "שטעטל בערלין" Shtetl Berlin! פֿיר טעג פֿון מוזיק, געזאַנג, טאַנצן, און ייִדישער קולטור אַט דאָ אין אונדזער שטאָט. מיר, ייִדיש-בערלין, וועלן אויך אַנטײלנעמען. שבת רעדן מיר אַ ביסל וועגן ייִדישער פּאָעזיע און זונטיק וועט שמועסקרייז זײַן אַ טײל פֿונעם "פּאַב־קראָול". קומט און פֿאַרבֿרגענגט מיר אונדז אין דער סביבה פֿון הימלישע קלאַנגען

The Shtetl Berlin festival begins on May 4th. There will be four days of music, singing, dancing, and Yiddish culture here in Berlin. We will take part too: on Shabes we will speak a bit about Yiddish poetry, and on Sunday Shmueskrazz will be a part of the pub crawl. Come join us and enjoy the celestial music!

MAY 4-7 2023

SHTETL BERLIN

Our next DA Berlin gathering will only take place in June (more details to follow), but we wanted to share with you some events that will take place in the coming weeks:

8.4 Roma*Day Parade against Climate Racism, a coalition of Roma and Sinti organizations will lead a demonstration against climate racism, beginning at the *Memorial to the Sinti and Roma Victims of National Socialism* at 15.00. More details [here](#).

8-11 April: Pop-up Passover exhibition about Yiddish poet Avrom Nokhem Stencl, a Berliner from 1921 to '36. Opening: 8 April, 8pm, multilingual reading. 9 April 4pm: Reading circle. 11 April at 7pm: Third Seder, Shmues un Vayn style (for Yiddish speakers), at Galerie ZeitZone, Adalbertstrasse 79, 10997 Berlin. More details [here](#).

13.4 The Berlin Launch of HO, the Hebrew magazine from Dory Manor, Thursday, April 13 at 9pm at Beiz, Schönhauser Allee 26a 10435 Berlin, Germany. More details [here](#).

שבת
אורח

4

14 IV 2022

מזל טוב
לכל המשפחה
ביום טוב

THURS 14 APRIL
WEIN SALON
SCHREINERSTR. 59
SEVEN PM

וְהָיָה כִּי יִשְׁכַּח

וְהָיָה כִּי יִשְׁכַּח וְהָיָה כִּי יִשְׁכַּח

בְּרַעְיוֹן אֵל
עֲלֵי אֵל עֲלֵי אֵל
אֵל אֵל

עֲלֵי אֵל עֲלֵי אֵל
קִשְׁרָה: [redacted]

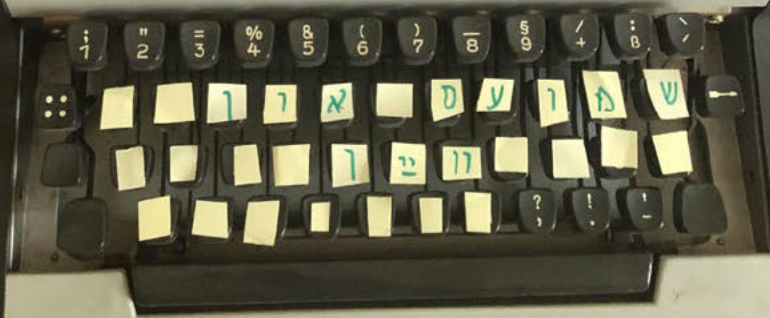
16 יוני 2022

אין כוונת עיון:
[redacted] עֲלֵי אֵל עֲלֵי אֵל
עֲלֵי אֵל עֲלֵי אֵל

טרעפונג 31
דעם 27סטן יוני 2023. 19 א זיגער.
די קאפוטע באר
(דאס אמאליקע קאפיטאל)
קאלד-מארקט פלאץ 18
בערלין-נייטקעלן

OLYMPIA

Traveller

שמועס אלן ווייז 25
דריטער סדר. אפגאנגען
2023 יאר

אין אונזער
פארשטאנד
69

16 טע טרעבונג
קאפיטאל
קארל מארקס-פלאץ
13 אקטאבער 2022
19 א זיגער ביד ?

די 17טע טרעפֿונג. 15 נאוועמבער 2022. א"ז. אטאפיא. פרענצלאוער אלי" 187

שמיני עצרת 2000 43

קאפע בילדערבוך
שענעבערג

20 דעצעמבער 2023
19 א"ז

די באפרייאונג
פון די ארבעטער
ווענדט זיך אן די
ארבעטער אליין

שמועס און ווייזן 25¢

Vol. LXXVIII, No. 41

Entered as Second Class Matter
at Post Office, New York, N. Y.

טאץ קאנטנע פרידריכשטראסע 21 Forward Association Incorporated

דעם 21טן נאוועמבער 2023, 12:30 א"צ 10 PAGES

ארבעטער-און-אומערוואלטע פארמיטל פאר די יידישע ארבעטער

attendance

- Typically varies between about 5 and 15
- Cycles, seasonal, momentum
- Posting our group photos to our Whatsapp chat group helps encourage people to attend next time (I'll show some later)

demographics

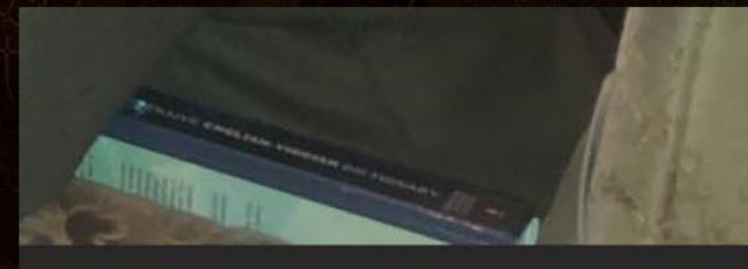
- Age: mostly 25-45, some older adults. Rarely any children (though some parents)
- Native languages: English, German, Russian, Hebrew, Ukrainian, Polish, Dutch, and probably a few more
- Very few native Yiddish speakers, and none among the regulars
- Jewish and non-Jewish
- Different reasons for learning Yiddish
- Yiddish educational background varies
- Mostly “Berliners-by-choice” or shorter-term residents

venues and locations

- Wandering location:
 - Bars
 - Cafes
 - Parks
 - Occasionally private home or courtyard
- Tend to return to the same venues every month or two, build relationships with them
- None of our venues charge us money. We pay by buying drinks
- Rotate neighborhoods to attract members living closer
- Criteria: quiet, not too crowded, possible to stay all night
- Reserve in advance to play it safe.
- Hard to navigate reservations because our numbers are unpredictable and we arrive at different times

language skills

- “Shmues” versus language class
- Dictionary on table
- “Minimum level” to participate
- At least two strong speakers ideal for flow
- German: a blessing and a curse
- Having different native languages helps

guests and visitors

- Advantages of inviting visitors:
 - Language input & “reality check”
 - Special occasion, talking point for reminders
 - Spreads the word
- Yiddish professors, translators, native speakers, artists and activists
- Often schedule meetings around someone’s visit

roles

- **Main organizational tasks:**
 - Plan dates and reserve venues
 - Illustrate and send announcements
 - Be on time in case someone else is
 - Recruit and welcome new members
 - Send personal reminders
- **Area for improvement – much too centralized right now**
- **Other organizers**
- **Drama**

A dimly lit living room with a large, dark-colored sofa. In front of the sofa is a coffee table covered with a red and white striped tablecloth. A single lit candle in a small holder sits on the table. In the background, several people are seated on the sofa, looking towards the right. The room is decorated with a framed picture on the wall and a lamp. The overall atmosphere is warm and intimate.

special events and collaborations

- Third Seder
- Combining shmues with events
- Satellite meetups (New York, Tel Aviv, Warsaw, Kraków, Paris)

lessons: useful ingredients for your own recipe

1. Snappy name for group
2. Treat meetings like events
3. Numbering
4. Chat group (in our case WhatsApp)
5. Open to all Yiddish speakers
6. Free to participate
7. Yiddish-only space
8. Public venues
9. Group photos
10. Activities, outings, and special events

lessons: mistakes to avoid

- 1. Time-consuming preparation**
- 2. Overly centralized responsibilities (oops)**
- 3. Exclusiveness**
- 4. Disadvantaging/excluding certain demographics**
- 5. Interpersonal drama**
- 6. Political or religious arguments**
- 7. Switching languages**
- 8. Not enough advanced speakers (ideally at least two per meeting)**
- 9. Forgetting to check in with people**
- 10. Burnout**

considerations for planning (and local specifics)

- 1. Geography/transportation**
- 2. Timing: Daily and weekly schedules**
- 3. Venue: Where do people usually socialize?**
- 4. Demographics: appeal to different subgroups**
- 5. Language skills: Who can attend?**
- 6. Sustainability**
- 7. Momentum and cycles**
- 8. Roles**
- 9. Partnerships and connections**

א גרויסן דאנק!

Jake Schneider

jakeschneider.eu

Event supported by a grant from the
KlezCalifornia Yiddish Culture Fund.